

Nieuwsbrief oktober 2019

Tuinpark Lissabon

Beste tuinder,
Hierbij de Nieuwsbrief van oktober. Veel leesplezier!

Voor in de agenda

12 oktober: Bingo

26 oktober: Oktoberfest, jaarlijkse grootste bierfestival ter wereld

Welkom nieuwe tuinders

De nieuwe tuinders van tuin 106, tuin 80 en tuin 34 zijn van harte welkom op ons mooie tuinpark. Geniet van jullie nieuwe tuin en het park!

Eggen van de paden

Het eggen van de paden heeft de belangstelling gewekt bij andere tuinparken.

Er is voor belangstellenden een demonstratie gegeven.

Het is wel de bedoeling dat u uw tuinpad blijft schoffelen/netjes houden.

Watermeterstanden

We verzoeken alle tuinders de watermeterstand voor 13 oktober op te geven.

Opgeven kun je doen via een formulier op de website of per email naar tuinparklissabon@gmail.com

De tuinwinkel

Op zondag 6 oktober sluit de tuinwinkel de deur. Voor wie de schoen past: graag uw rekening nog betalen als die nog openstaat. Mocht u buiten het seizoen toch nog iets nodig hebben dan kunt u een sms of WhatsApp sturen aan Joe Derks: 06 21215956. Hij neemt dan z.s.m. contact met u op.

Wij zien nog graag wat vrijwilligers bij onze winkel aansluiten. Al is het maar voor af en toe een handje helpen.

Buiten het seizoen gaan wij aan de slag om de tuinwinkel wat op te knappen.

Heeft u ideeën en/of wensen laat het ons weten. Het is tenslotte uw tuinwinkel.

Baggeren van 1 oktober tot 15 november

Vorig najaar hebben we u bericht dat we ons baggerbeleid zouden aanpassen om aan te sluiten bij het nieuwe baggerbeleid van de Bond van Volkstuinders. Echter, dat beleid heeft (nog steeds) niet voldoende vorm om het te kunnen overnemen. Daarom hebben we besloten het oude beleid weer uit de kast te halen. Dat betekent dat iedereen in de periode van 1 oktober tot 15 november zijn eigen deel van de sloot moet baggeren. **Buiten deze periode mag absoluut niet gebaggerd worden om de flora en fauna in (de bodem van) de sloten te beschermen.**

Baggeren is verplicht dus u moet melden dat u heeft gebaggerd. Heeft u uw baggerplicht verricht geeft u dit dan door op een van de volgende manieren:

- Via de website
- Door deze mail te beantwoorden
- Door een mail te sturen aan tuinparklissabon@gmail.com

Of u goed heeft gebaggerd, wordt gecontroleerd. Waarom? Hieronder een toelichting.

Waarom is baggeren verplicht?

Regelmatig baggeren is belangrijk. Sloten zijn bedoeld als afwateringskanaal. Wanneer de doorstroom in een sloot niet goed meer is, verdwijnt de sloot langzaam en wordt land. Wanneer een sloot 'verland', blijft het regenwater langer op het land staan dat daardoor drassig wordt. Sloten zijn zo belangrijk voor de afwatering dat er landelijke regelgeving is die eigenaren van sloten verplicht hun sloten te baggeren. Het waterschap ziet hierop toe en kan boetes uitdelen wanneer slooteigenaren dit niet doen.

Als park zijn wij ook eigenaar van een flink aantal sloten. Die moeten dus ook gebaggerd worden. Hoe vaak en hoe diep is nu onderwerp van discussie bij de Bond. Er staat een nieuw baggerbeleid op stapel. Maar dit beleid is nog niet klaar en het is inmiddels meer dan twee jaar geleden dat er is gebaggerd in onze sloten. Daarom vragen we iedereen dit jaar toch hun eigen sloot te baggeren.

Baggerdemonstratie

Een filmpje over hoe je moet baggeren is te vinden op de website onder tips. Hans van Leeuwen (tuin 69) is bereid een baggerdemonstratie te geven op 23 oktober. Daarvoor moet u zich nog wel even aanmelden.. Hij kan laten zien hoe u met de baggernetten omgaat, hoe diep u moet baggeren en wat u met het baggerslib doet.

Waar liggen de baggernetten?

De baggernetten hangen zoals altijd achter het Kroggetje.

Dringend verzoek: wil iedereen de netten meteen terugbrengen na gebruik zodat iedereen ze een keer kan gebruiken.

Moeten er reparaties aan de netten worden uitgevoerd meld dit dan aan het bestuur via ons mailadres tuinparklissabon@gmail.com

De freubelclub

We gebruiken alle mogelijke technieken en alle mogelijke materialen.

Het is ook mogelijk om les te krijgen maar ook te geven.

*Heb je ideeën, kwaliteiten en /of wensen?
Laat het me weten*

Alles wat je maar zou willen doen.

Deel jouw ervaring/ deskundigheid.

Nu zijn we bezig met 'Mozaïek met glas en tegels'.

Ook voor ideeën mbt muziek, dans, koken etc.

Ook gezellig om gewoon te komen kijken of wat te drinken.

Volgend seizoen weer 1 avond in de week.

De freubelclub= tekenen en schilderen.

E-mail naar ons tuinpark adres: www.tuinparklissabon@gmail.com
Ik zie u graag!

Namens de ontspanningscommissie
Dory

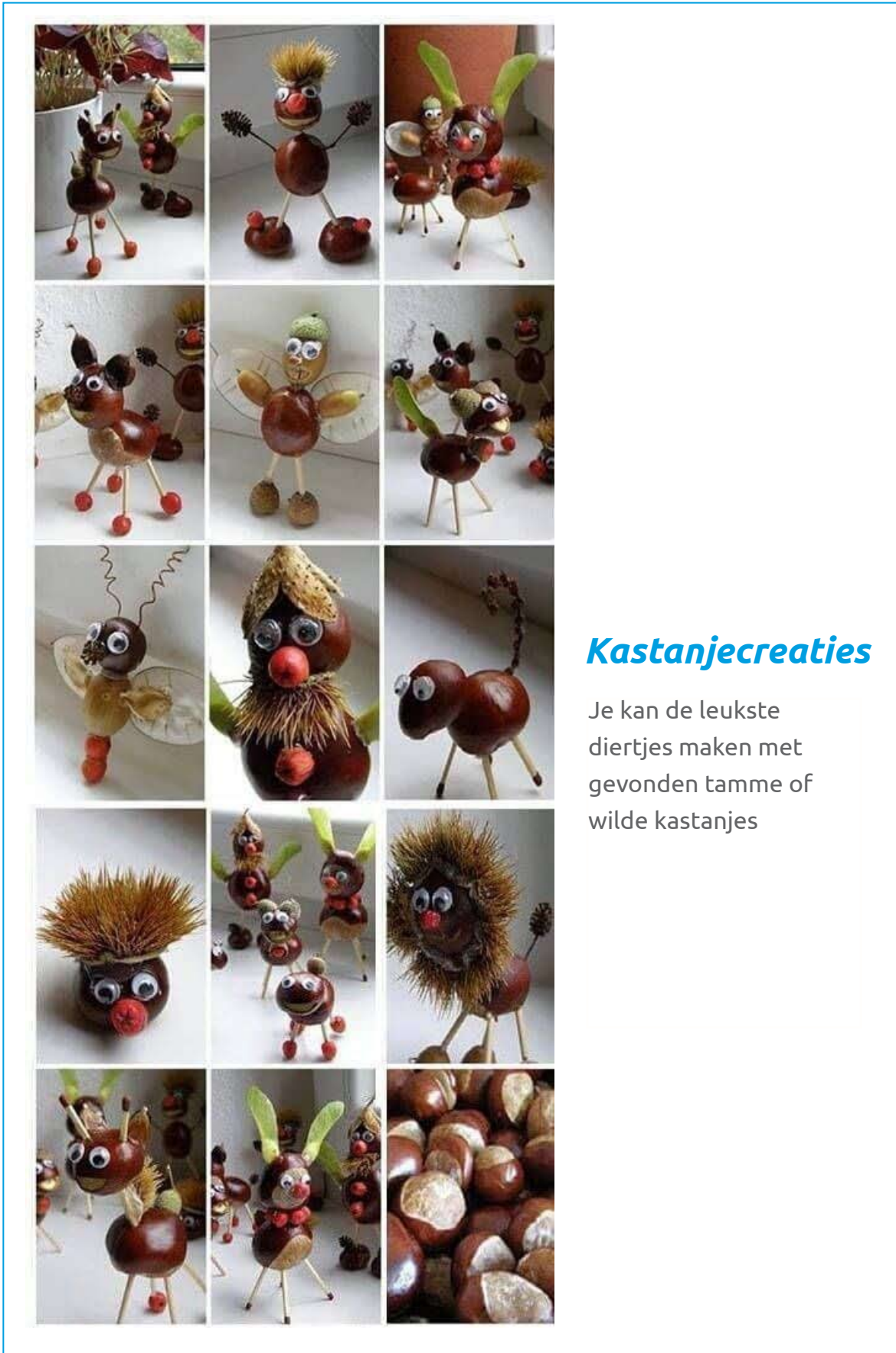
Algemene tuintips oktober

- Het gras blijft doorgroeien tot ongeveer 4 graden boven nul. Gewoon doormaaien dus. Wel kunt u de maaimachine iets hoger zetten, zodat het gras iets sterker is als er nachtvorst komt.
- De goten raken vol met gevallen blad. Maak ze schoon en knip ook de klimmers af die onder de dakpannen groeien.
- Het is nog geen snoeitijd, maar overhangende takken die de doorgang belemmeren, kunt u zonder bezwaar afknippen.
- Sluit na de oogst het net over uw buitendruiven zorgvuldig af. De vogels doen er alles voor om van uw druiven te snoepen! De druiven kunnen best even blijven hangen; oogst ze wel voordat de steeltjes bruin worden.
- De komende weken zullen de rijpe noten uit de boom vallen. Verwijder na het rapen de hulzen van hazelnoten. De bolsters van amandelen en walnoten springen vanzelf open.
- Ook tweejarige planten mogen niet te lang onder een verstikkend bladerdek zitten.
- Onder bomen en heesters kan u een laag compost aanbrengen. Zo'n afdeklaag komt bodemleven en planten ten goede.
- U kunt nu nog rozen planten. Maak grote plantgaten, spreid de wortels mooi uit en breng na het planten zo mogelijk ruige stalmest tussen de planten aan.
- Knip bij frambozen - na de bladval - alle stengels die dit jaar vruchten hebben gedragen bij de grond af. Houd per strekkende meter twaalf jonge scheuten aan. In het voorjaar verwijdert u daarvan de vier slechtste.
- Een laatste maal het gazon bemesten.
- Enkele bloembollen tussen de planten zorgen in het voorjaar voor extra kleur.
- Ook deze maand kunnen groenblijvende heesters geplant worden. Daarna is het wachten tot in april.
- Dek vruchtgewassen af met plastic als bescherming tegen vorst (tomaat, komkommer...).
- Plant enkele keukenkruiden in een pot voor gebruik tijdens de wintermaanden.
- Begin stilaan met het spitten van de vrijgekomen grond.

Jeugdplek

Samen met je (klein)kinderen originele en spannende dingen doen op de tuin:

Kastanjecreaties

Je kan de leukste diertjes maken met gevonden tamme of wilde kastanjes

Kaasfondue in een broodje Eet smakelijk!

Benodigdheden:

- 1 pak EMI kaasfondue
- 1 zakje geraspte kaas
- klein flesje witte wijn
- bakje paturain
- 4 tenen knoflook
- bieslook in potje
- peterselie
- peper uit de molen
- witte of bruine zelf afbakbollen
- groente naar keuze om te dippen

- Snij de groente in kleine reepjes en zet dit alvast klaar op een schaal.
- Zet daarna de oven aan op 180 graden of wat er op de verpakking is aangegeven en bak ze af op de aangegeven tijd, meestal 6 tot 8 minuten.
- Laat de broodjes goed afkoelen.
- Zet een pan op laag vuur en doe de pak kaasfondue in de pan. Zet ondertussen het vuur iets hoger en blijf de fondue goed roeren tot het gesmolten is.
- Doe er dan daarna 1 zakje geraspte kaas bij en blijf roeren.
- 4 Tenen knoflook erin persen en doe er ook een half bakje paturain bij. Klein scheutje witte wijn en de kruiden peper toevoegen naar eigen smaak en blijf goed roeren tot het een mooie massa is. Zet het vuur wat lager en snij de bovenkant van het broodje er af en haal de binnenkant eruit waardoor er een kommetje ontstaat. Schep daar in de kaasfondue. Je kan de bovenkant van het broodje als deksel gebruiken.

Eet smakelijk
Bianca tuin 3

.... en ik geef de pollepel door aan tuin 11

Nieuws van de Klaverjascommissie

Voor de klaverjassers zit de "competitie" er dit jaar weer op bij Tuinpark Lissabon. Na de traditionele vakantiemaand (september) zwermen de klaverjassers weer uit over de diverse andere "klaverjascompetities" waarbij zij op de eerste vrijdag in April 2020 weer zullen terugkeren in onze gezellige kantine. Gedurende dit seizoen hebben wij het 50-jarig bestaan van de klaverjasafdeling gevierd met een koud- en warm buffet voor de Klaverjasleden.

Tijdens de laatste avond werden traditioneel de prijzen verdeeld aan de diverse winnaars. Zo ging de Marsen prijs naar Gerrit Jas, hij heeft in totaal 30 Marsen bij elkaar gespeeld.

Nadat de kantinemedewerkers Tonnie, Monique, Leonie en natuurlijk Peter, werden bedankt voor het serveren van de natjes en de (verrukkelijke) droogjes werden de hoofdprijzen toegekend.

De eerste prijs was de laatste weken al geen verrassing meer. Na vanaf de eerste week gestreden te hebben om de koppositie heeft hij na jaren van afwezigheid laten zien het Klaverjassen niet verleerd te zijn: met 91355 punten werd Harry Stenzler de winnaar van 2019. Zijn naam is vereeuwigd op de wisselbeker.

De tweede prijs is voor Wil Scheuffele met 88060 punten, terwijl de derde prijs veroverd werd door Suzy Bertelkamp met 87221 punten.

Ook dit jaar beschikten wij weer over budget voor een verrassingsprijs was het de afgelopen jaren steeds een man die deze prijs, die Piet Gemiddeld, in de wacht sleepte, deze keer werd het een vrouw t.w. Margot Hodde heeft dit jaar het dichtste gespeeld bij het algemeen gemiddelde van alle kaarters.

Met een totaal van 86626 punten was zij maar 44 punten verwijderd van het algemeen gemiddeld aantal punten van alle kaarters bij elkaar.

Er rest ons nog een kaartavond dit jaar. Op zaterdag 14 december 2019 houden wij onze Kerstklaverjasavond. Aanvang 20:00 uur. Zij zien iedereen dan graag komen om mee te kaarten of om een lot te kopen voor onze loterij.

Loes en Kees Konings, Suzy Bertelkamp en Fred Henze

Geschiedenis Tuinpark Lissabon deel 2

De pioniersfase ligt ver achter ons en Lissabon is geworden zoals het nu is. Dit is niet geheel zonder slag of stoot gebeurd. Zoals veel van u weten is de opzet van tuinen en huisjes verregaand geformuleerd. Alle huisjes precies zoveel centimeter hoog en breed. Alle huisjes precies zoveel centimeter van de erfafscheiding en de sloot. Veelal een grasveld en borders. Dit is niet geheel onverklaarbaar.

Vergeet niet de het Bondsbestuur en Tuinbestuur grotendeels uit oudere ambtenaren bestond. De reglementen en voorschriften waren en zijn nog steeds heel stringent. Slechts een paar tuinders doorbraken het tuinpatroon en begonnen met het inrichten van een afwijkende tuin. Dit werd niet altijd door medetuinders gewaardeerd. Dit geldt eigenlijk ook voor de inrichting van het park. Jarenlang waren de paden als langs een liniaal getrokken. Ook het gras in ons openbare groen was altijd op de juiste hoogte. Met grote regelmaat werd er gemaaid. Met regelmaat liepen leden van de groencommissie langs de tuinen om te inspecteren of de tuin nog aan de gestelde eisen voldeed. Ik heb echter nooit van sancties gehoord.

Maar in de jaren negentig kwam er een kentering in de manier van tuinieren. Dit had niet alleen met de verjonging op ons tuinpark te maken maar ook met een maatschappelijke ontwikkeling. Aan de wilde tuinen van Louis Le Roy werd volop aandacht besteed en ook de tuinen van Mien Ruys waren niet geheel onbekend. Een mooi voorbeeld is de bielzenborder voor het parkeerterrein.

Vooraf de maatschappelijke ontwikkeling wat betreft milieu is doorslaggevend geweest. Er werd een landschapsarchitecte van het Landbouwschap ingehuurd. Twee tuinen op Lissabon werden volgens de laatste ontwikkelingen ingericht. Diverse groenstroken werden beplant met wilde bloemen. Heel wat kubieke meters zand is er in deze stroken verwerkt om de grond armer te maken.

In onze ogen werd het mooi maar er brak bijna een revolutie uit. Het gros van de tuinders vond het vreselijk. Geen gezicht, rotzooitje, geen visitekaartje en slecht onderhouden. Achteraf realiseerden we ons dat we de tuinders veel nauwer bij onze plannen hadden moeten betrekken.

Er zijn echter verschillende projecten die hierop volgend wel geslaagd zijn. Het aanleggen van een paddenpoel en het aanleggen van een takkenwal rond het hele complex zijn hier voorbeelden van. Dat de paddenpoel nu een vlindertuin is geworden was een beslissing die noodgedwongen genomen moest worden. Er kwamen in de poel geen padden en kikkers maar in de vijvers van de tuinders des te meer.

Heel belangrijke ontwikkeling was het veranderde maaibeleid. Van heel vaak terug naar twee keer per jaar. De resultaten waren na een paar jaar al zichtbaar. Verschillende soorten orchissen komen trouw ieder jaar terug. De fritillaria krijgt alle kans om zich uit te zaaien. Er staan er duizenden. Ook inspringen op een groter milieu bewustzijn was het verbieden van de verkoop van bestrijdingsmiddelen in onze winkel.

Stap voor stap zijn we de goede kant opgegaan. Maar we willen verder. Verder op de weg van natuurlijk tuinieren. Lissabon heeft namelijk nog geen predicaat " Natuurlijk tuinieren" Sinds drie jaar is een groep vrijwilligers hard aan het werk om het begeerde Lieveheersbeestje te krijgen. De voorbeelden zijn duidelijk te zien.

Natuur en Milieu Educatiedagen voor de kinderen van Basisschool de Mijlpaal, een avonturen eiland, meerdere insectenhôtels, kleine boomgaard met oorspronkelijke rassen, rotstuinen die ruimte bieden aan verschillende kleinere dieren en natuurlijk het bijenvolk. Een bevriende imker van het Nieuwe Bijenpark heeft enige bijenkasten geplaatst. De eerste honing van eigen tuin is een feit. Betekent ook automatisch dat we veel meer bijen minnende planten en bloesembomen hebben dan voorheen.

We zijn dus op goede weg maar er moet nog best veel gebeuren. We hebben er echter het vertrouwen in dat een groep zeer enthousiaste tuinders de klus op korte termijn gaat klaren. Vooral moeten we er op letten dat er een goede communicatie is tussen tuinders en de Natuurlijk Tuinieren groep. Ondertussen heeft het heugelijk feit zich voorgedaan dat de enorme inzet is beloofd door het AVVN. Het keurmerk is uitgereikt en wel met drie stippen. Hopelijk krijgen we over 3 jaar het maximaal bereikbare namelijk vier stippen.

Deel 3 volgt in de volgende nieuwsbrief
Hans Blom

Inhalen werkbeurten

De Herfst nadert, de dagen gaan korten dus loopt het tuinseizoen ook weer op zijn einde. Dit gaat gepaard met prachtige kleurverschijningen in de natuur, denk hierbij aan mooie zonsondergangen, mistige volle manen en regenachtige middagen.

Ook dit jaargetijde heeft ons tuinpark aandacht en onderhoud nodig. Daarom is het belangrijk dat iedereen zijn werkbeurten blijft doen. Gelukkig kan het park daarbij op trouwe leden rekenen. Dat zien wij aan de presentielijsten: de meerderheid van de tuinders hebben hun werkbeurten tot nu toe gedaan. Maar mocht u toch nog een werkbeurt moeten inhalen, kan dat nog tijdens de volgende resterende werkbeurten:

Zaterdag 21 september,	aanvang 09:30 uur
Zondag 29 september,	aanvang 09:30 uur
Zaterdag 6 oktober,	aanvang 09:30 uur
Zaterdag 13 oktober,	aanvang 09:30 uur
Zaterdag 20 oktober,	aanvang 09:30 uur
Zaterdag 27 oktober,	aanvang 09:30 uur
Zondag 3 november,	aanvang 10:30 uur
Zaterdag 9 november,	aanvang 09:30 uur
Zaterdag 16 november,	aanvang 09:30 uur
Zaterdag 23 november,	aanvang 09:30 uur
Zaterdag 30 november,	aanvang 09:30 uur
Zondag 8 december,	aanvang 10:30 uur
Zaterdag 15 december,	aanvang 09:30 uur

Met vriendelijke groet,
Namens het Bestuur, Fred Henze, Secretaris

Natuurlijk tuinieren: hoe staat Lissabon ervoor?

Op 1 juni hadden we de feestelijke uitreiking van het AVVN-Keurmerk met de drie stippen. Dat was een leuk feestje voor een mooie prestatie, maar waarop is Lissabon nu beoordeeld? En hoe gaat de werkgroep Natuurlijk tuinieren nu verder?

Waar kijkt de AVVN naar bij het Keurmerk?

AVVN beoordeelt het Natuurlijk Tuinieren op een aantal onderdelen. Bijvoorbeeld op de inrichting en het onderhoud op ons park. Maar ook op de beplanting voor de dieren en of er nestplaatsen en schuilplaatsen zijn. Verder kijken ze naar de gemeenschappelijke opstallen en de paden. Wat er verkocht wordt in de winkel wordt ook getoetst op natuurvriendelijkheid. En als laatste wil de AVVN weten wat het tuinpark doet aan voorlichting aan tuinders en burens. In totaal worden er bijna 40 verschillende punten beoordeeld. In de schuingedrukte tekst aan het eind van dit artikel kunt de onderdelen nog eens nalezen met een korte uitleg. U kunt het rapport van de AVVN overigens nalezen op onze site.

Wat doet Lissabon goed?

Van de AVVN hebben we veel complimenten gekregen. Hieronder staat een overzicht van de belangrijkste positieve eigenschappen van ons park:

- **Inrichting en beheer:** de AVVN vindt het heel goed dat er zoveel mogelijk zwarte bodem bedekt wordt met bodembedekkers. Dat helpt de bodem tegen uitdroging. Ook gaven de keurmeesters een compliment voor de mooie variatie aan oeverplanten. Het is heel goed dat we niet meer alle grasvelden kort maaien. Zo komen er veel bloeiende planten voor bijen en andere insecten. De takkenwal om ons complex noemde de AVVN "indrukwekkend".
- **Beplanting ten behoeve van dieren:** mooi dat in de algemene delen gevarieerd aangeplant wordt en dat er houtsnipperpaden zijn gekomen. Ook dit zorgt voor veel diversiteit van fauna.
- **Andere inrichting voor dieren:** goed dat er op verschillende plekken stapelmuren zijn aangelegd. Die kunnen functioneren als schuil- en broedplaats voor dieren.
- **Verharding:** de keurmeesters van de AVVN zijn ook positief over de aanpak van de paden. "Zo blijft er meer energie voor de leuke dingen op de tuin. .... Hulde voor deze uitvinding en werkwijze!", zegt de AVVN.
- **Winkelaanbod:** een divers aanbod.
- **Voorlichting:** mooi dat de Natuurlijk Tuinieren-groep actief informatie verspreidt, vooral bij de tuinbeurten.
- **Bijzondere elementen:** de AVVN had waardering voor de Voortuin, de Theetuin, het Avontureneiland, de Boomgaard, de Vlindertuin, het drijfeiland, de eendentrapjes, de schitterende bloemrijke berm/oever en de bijenstal met het bloemrijk grasveld, de vele voorjaarsbloeiers, de uitgezette wandeling (aangegeven met de paaltjes). De AVVN vond dat de containers mooi achter de schermen van wilgentegels weggewerkt zijn.

Tips van de AVVN

De AVVN heeft een schat aan uiteenlopende tips gegeven. Zoals over planten die ons park kunnen verrijken; ander onderhoud van grasstroken ('gefaseerd maaien'); aanvullen van aanbod in de winkel om tuinders te helpen om natuurlijk te tuinieren; meer nest- en schuilgelegenheden maken; meer recyclen; meer watertonnen plaatsen; en meer voorlichting geven aan tuinders en burens.

Aanpak voor de komende tijd

Uit alle tips in een selectie gemaakt van zaken die de komende tijd worden aangepakt:

- Meer regentonnen bij het Kroggetje zodat dit water kan worden benut voor bewatering in droge tijden.
- Verkoop van kastanjehouten palen in de winkel (beter voor het milieu dan geïmpregneerde palen en ook duurzaam).
- Aanschaf van meer herfstbloeiers, vuurdoorns (op de kop van het avontureneiland) en beplanting die tegen het hek van de gasflessen kan groeien.
- Onderzoeken hoe tuinaarde / compost / potgrond los opgeslagen en verkocht kan worden zodat er minder plastic hoeft te worden gebruikt.
- Recyclepunt voor oude tegels en potten zodat die kunnen worden gebruikt in nieuwe projecten.
- Meer variatie in vogelhuisjes zodat meer verschillende vogelsoorten kunnen nestelen.

Het antwoord op de vraag hoe Lissabon er nu voor staat: we zijn heel goed bezig om ons tuinpark biodivers en duurzaam te maken. De werkgroep Natuurlijk Tuinieren is blij met de waardering van de AVVN. Ook is de groep blij met de interesse en waardering die we krijgen van andere tuinders. We gaan ons best doen om bij de volgende keuring 4 stippen te halen! Wilt u daaraan meehelpen en heeft u goede ideeën, horen wij dat graag. De werkgroep Natuurlijk Tuinieren

Onderdelen met uitleg

De inrichting en het beheer van het algemene deel van de tuin: o.a. bodembedekking, oevers, sloten, grasvelden, bermen, omheining, bestrijding en bemesting.

De beplanting en de inrichting ten behoeve van de dieren: o.a. inheemse planten (heggen, bosjes, bloemen, bomen), beplanting met natuurwaarde, waterplanten, droge (stapel) muren, broedplaatsen, nestplaatsen en schuilgelegenheid.

Gemeenschappelijke opstallen en paden: o.a. beschermende middelen gebruikt op gemeenschappelijke opstallen, verharding van parkeerterrein en paden.

Inkoop / winkel: o.a. beschermende middelen, bouw- en tuinmaterialen, aanbod producten voor dieren.

Interne milieuzorg: o.a. energiebronnen en -gebruik, scheiding afval, hergebruik, opvang en afvoer regenwater.

Voorlichting: o.a. schriftelijke voorlichting, voorlichting via mededelingenborden en via winkel, cursussen, lezingen e.d.